

บทที่ 4

สภาพการผลิต การจัดการการผลิต และการตลาดของเกษตรกร ผู้ปลูกกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวาย

ในบทนี้มุ่งที่จะบรรยายสภาพพื้นที่ศึกษาและรายงานผลการสำรวจเกษตรกรตัวอย่างใน 5 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่ 1 เป็นลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา ส่วนที่ 2 ลักษณะของเกษตรกร ตัวอย่างที่ปลูกกล้วยไม้ ส่วนที่ 3 เป็นการศึกษากาการผลิต การจัดการการผลิต และต้นทุนและผลตอบแทนของกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายของเกษตรกรในประเทศไทย ส่วนที่ 4 กล่าวถึงการตลาดกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายของเกษตรกรในประเทศไทย และส่วนที่ 5 กล่าวถึงปัญหาด้านการผลิต และการตลาดกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวาย ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.0

4.1 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ทำการศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกได้เป็น 2 อำเภอ 3 เขต คือ อำเภอสามพรานในจังหวัดนครปฐม อำเภอกระทุ่มแบนในจังหวัดสมุทรสาคร และเขตหนองแขม เขตทวีวัฒนา และเขตตลิ่งชันในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในทุกพื้นที่การผลิตกล้วยไม้จะมีลักษณะเป็นการผลิตพืชชนิดเดียว ยกเว้นพื้นที่อำเภอสามพราน ซึ่งจะมีการผลิตกล้วยไม้ควบคู่ไปกับการปลูกไม้ผล เช่น ฝรั่ง ชมพู่ นครปฐม

ขนาด ที่ตั้ง ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตก มีพื้นที่ 2,168.327 ตารางกิโลเมตรหรือ 1,355,204.3 ไร่ เท่ากับร้อยละ 0.42 ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 56 กิโลเมตรและมีพื้นที่เป็นอันดับที่ 62 ของพื้นที่ทั้งประเทศ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีแม่น้ำท่าจีน ไหลผ่านจากทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ พื้นที่ทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีที่ราบลุ่มใช้ทำนาได้เพียงบางส่วน ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม มีที่ดอนและแหล่งน้ำกระจายเป็นแห่ง ๆ ส่วนพื้นที่ด้านตะวันออกและด้านใต้เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีคลองธรรมชาติและคลองข่อยขึ้นอยู่มาก ซึ่งในปีพ.ศ 2537 กรมอุตุวิทยา สถานีอากาศเกษตรกำแพงแสนวัดปริมาณน้ำฝนได้ 1,030.1

มิลลิเมตร โดยฝนตกชุกมากในเดือน พฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 27.8 องศาเซลเซียส และความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยประมาณ 72 %

การปกครอง

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2537 จังหวัดนครปฐมแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 7 อำเภอ ดังนี้ คือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอกำแพงแสน อำเภอดอนตูม อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน อำเภอสามพราน และอำเภอพุทธมณฑล โดยมีพื้นที่ปลูกกล้วยไม้ 3,873 ไร่ จำนวนผลผลิต 232,000,000 กิโลกรัม มูลค่า 580 ล้านบาท

จังหวัดสมุทรสาคร

ขนาด ที่ตั้ง ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

เป็นจังหวัดชายทะเล ตั้งอยู่ริมฝั่งปากแม่น้ำท่าจีน ในเขตพื้นที่ตอนล่างของภาคกลางติดต่อกับภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย มีพื้นที่ 851.22 ตารางกิโลเมตร จังหวัดสมุทรสาครมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ดินชายฝั่งทะเลยาว 41.8 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนนี้เหมาะที่จะประกอบอาชีพประมงทะเล เพาะเลี้ยงชายฝั่ง และทำนาเกลือ ส่วนที่อยู่ถัดไปมีการพัฒนาพื้นที่ขุดคลอง เพื่อนำน้ำจืดมาทำการเพาะปลูกพืชนาชนิด และบางส่วนเป็นย่านธุรกิจอุตสาหกรรมและอยู่อาศัย ในฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัดเพราะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านทำให้อากาศเย็นและชุ่มชื้น มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 2538 ประมาณ 26 - 28 องศาเซลเซียส

การปกครอง

จังหวัดสมุทรสาครแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว

กรุงเทพมหานคร

“กรุงเทพฯ” ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางทางการปกครอง การคมนาคมขนส่ง การค้าพาณิชย์ การสื่อสาร ฯลฯ กรุงเทพฯ มีเนื้อที่ 1,568.737 ตาราง กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 50 เขต คือ พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย ปทุมวัน สัมพันธวงศ์ บางรัก ยานนาวา สาทร บางคอแหลม บางซื่อ ดุสิต พญาไท ราชเทวี ห้วยขวาง ดินแดง ประเวศ สวนหลวง จตุจักร ลาดพร้าว หนองจอก ลาดกระบัง ธนบุรี คลองสาน บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บางพลัด จอมทอง ราษฎร์บูรณะ ทุ่งครุ หนองแขม พระโขนง บางนา คลองเตย วัฒนา บางเขน สายไหม ดอนเมือง หลักสี่ บางกะปิ วังทองหลาง บึงกุ่ม คันนายาว สะพานสูง มีนบุรี คลองสามวา ภาษีเจริญ บางแค บางขุนเทียน บางบอน คลิ่งชัน ทวีวัฒนา

4.2 ลักษณะของเกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกกล้วยไม้

เกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่เป็นเพศชายถึงร้อยละ 70.91 ที่เหลือเป็นเพศหญิง ร้อยละ 29.09 เมื่อพิจารณาถึงช่วงอายุของเกษตรกรที่ปลูกกล้วยไม้ มีอายุเฉลี่ย 48.85 ปี คือ มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.82 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.09 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.73 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.27 มีอายุระหว่าง 61 - 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.55 และมีอายุระหว่าง 71 - 80 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.55 (ตารางที่ 4.1)

ในทางด้านการศึกษาของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 110 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ปลูกกล้วยไม้ ดังตารางที่ 4.2 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงปีที่ 6 หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 69.09 รองลงมาเป็นเกษตรกรที่จบการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 6 คิดเป็นร้อยละ 20.91 ส่วนเกษตรกรที่ปลูกกล้วยไม้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรและระดับปริญญาตรีมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 3.63 และ 4.54 ตามลำดับ เกษตรกรที่มีการศึกษาดำรงที่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเพียงรายเดียว คิดเป็นร้อยละ 0.91 และยังมีเกษตรกรที่ไม่ได้รับการศึกษาอยู่อีก 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.91

สำหรับขนาดของครอบครัวของเกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกกล้วยไม้ ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขนาด 3 - 4 คน มีอยู่ร้อยละ 44.55 รองลงมามีสมาชิก 5 - 6 คน คิดเป็นร้อยละ 38.18 อันดับที่ 3 เป็นครอบครัวขนาด 7 - 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.18 ส่วนครอบครัวที่มีขนาด 1 - 2 คน และ 9 - 10 คนมีอยู่คิดเป็นร้อยละ 5.45 และ 3.64 ตามลำดับ ซึ่งโดยเฉลี่ยมีครอบครัวละ 4.70 คน (4 - 5 คน) สมาชิกในครัวเรือนที่มักจะมีส่วนร่วมในการผลิตกล้วยไม้ คือ หัวหน้าครอบครัวไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงก็มักจะมีส่วนร่วมในการผลิตกล้วยไม้ ซึ่งทุกคนที่อยู่ในครอบครัวไม่ได้ช่วยงานทางการเกษตรทุกคน จึงมีการพิจารณาต่อจากขนาดของครอบครัวของเกษตรกรตัวอย่างถึงจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีประมาณ 2.5 คน ส่วนใหญ่จะมีแรงงานทางการเกษตร ซึ่งเป็นสมาชิกของครัวเรือน 1 - 2 คน คิดเป็นร้อยละ 65.46 รองลงมามี 3 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 25.45 อันดับต่อมา มี 5 - 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.18 สุดท้ายมี 7 - 8 คน คิดเป็นร้อยละ 0.91 ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3 และ 4.4

การจ้างแรงงานทางการเกษตรนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น การจ้างแรงงานประจำและการจ้างแรงงานชั่วคราว ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วจะมีการจ้างแรงงานประจำ 3 - 4 คน จ้างแรงงานชั่วคราว 5 - 6 คน มีอัตราค่าจ้างแรงงานประจำเฉลี่ย 3,275.58 บาท / เดือน อัตราค่าจ้างแรงงานชั่วคราวเฉลี่ย 118.65 บาท / วัน (ตารางที่ 4.5) จากการสอบถามเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด 110 ราย มีจำนวนพื้นที่

เพื่อทำการเกษตรทั้งหมด 1,537 ไร่ เกษตรกรมีที่ดินน้อยที่สุด คือ 1 ไร่ มากที่สุด คือ 90 ไร่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.97 ไร่ ซึ่งแยกออกเป็น ที่ดินตนเอง 1,056 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 68.70 ที่ดินเช่า 458 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.80 และที่ดินทำฟรี 23 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.50 ของพื้นที่เพื่อทำการเกษตรทั้งหมด ซึ่งมีเกษตรกรที่เช่าที่ดินเพื่อการปลูกกล้วยไม้ 37 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.64 ของเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด โดยแบ่งเป็นเกษตรกรที่ทำการเช่าที่ดินทั้งหมดเพื่อการปลูกกล้วยไม้ 30 ราย ส่วนที่เหลืออีก 6 ราย เป็นการเช่าที่ดินผสมผสานกับการใช้ที่ดินของตนเอง มีเพียง 1 รายเท่านั้นที่ทำการเช่าที่ดินผสมกับการใช้ที่ดินทำฟรี อัตราค่าเช่าที่ดินเฉลี่ยเท่ากับ 1,335.75 บาท / ไร่ / ปี ดังตารางที่ 4.6

ส่วนประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไม้ของเกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกกล้วยไม้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.86 ปี ซึ่งเกษตรกรมักมีประสบการณ์ 11 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาเกษตรกรมีประสบการณ์ 1 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.45 ส่วนเกษตรกรที่มีประสบการณ์ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.82 ที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีประสบการณ์มากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.73

การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร มีเกษตรกร 26 ราย ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 23.64 ส่วนที่เหลืออีก 84 รายเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 76.36 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจะคิดว่าตนเองมีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไม้และเงินทุนเพียงพอแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องเข้ากลุ่ม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่าตัวอย่างที่ศึกษาเป็นสมาชิกทั้งหมด 13 กลุ่ม โดยกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร จัดประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน จัดหาปุ๋ย ยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืชและสัตว์รบกวนและมีคุณภาพมาจำหน่ายในระบบเงินเชื่อ ซึ่งการตั้งกลุ่มสมาชิคนั้น ในปี 2542 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ร่วมกับหน่วยงานอื่นจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อจดทะเบียนสวนกล้วยไม้ส่งออก มุ่งหวังให้มาตรฐานคุณภาพกล้วยไม้สูงขึ้น โดยรัฐให้การสนับสนุนข้อมูล คู่มือการผลิต ซึ่งจะเน้นหนักในเรื่องของการควบคุมกำจัดศัตรูพืช โดยเฉพาะเพลี้ยไฟที่เป็นปัญหามากในเรื่องของกล้วยไม้ส่งออกที่มักจะมีเพลี้ยไฟปนไปกับช่อดอกกล้วยไม้ส่งออก ซึ่งเกษตรกรไม่เคยตระหนักและไม่ทราบการจัดการที่ถูกต้อง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นขณะที่ปริมาณเพลี้ยไฟกลับไม่ลดลง ซึ่งการจดทะเบียนจะทำให้สะดวกในการเข้าตรวจสอบแปลงเพื่อออกใบรับรองปลอดเพลี้ยไฟ และยังเป็นข้อมูลสำหรับผู้ส่งออกด้วย โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.8

ความรู้ด้านการผลิตกล้วยไม้มีเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 81 ราย ที่เคยได้รับความรู้ด้านการผลิตกล้วยไม้ คิดเป็นร้อยละ 73.64 ส่วนที่เหลืออีก 29 ราย ไม่เคยได้รับความรู้ด้านการผลิตกล้วยไม้ อาจเป็นเพราะเวลาที่มีการจัดอบรม เกษตรกรอาจจะมึนระ หรือไม่อยู่ หรือเกษตรกรไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 26.36 (ตารางที่ 4.9) เงินทุนที่เกษตรกรตัวอย่างใช้ในการปลูกกล้วยไม้ เป็นเงินทุนตนเองร้อยละ 80.91 ส่วนเกษตรกรที่ใช้เงินทุนจากการกู้ยืมมีอยู่ร้อยละ 10.91

เกษตรกรที่ใช้ทั้ง 2 แบบ คือใช้ทั้งเงินทุนของตนเองและเงินทุนจากการกู้ยืมมีอยู่ร้อยละ 8.18 และ
 แหล่งที่เกษตรกรตัวอย่างมักกู้ยืมเงินจะเป็น ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 47.63 รองลงมาเกษตรกรกู้ยืมเงิน
 จากญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 19.05 โดยอัตราดอกเบี้ยที่เกษตรกรทำการกู้เงิน โดยเฉลี่ยแล้วจะเสีย
 อัตราดอกเบี้ย 14. % (คิดจากคนที่เสียดอกเบี้ย 17 คน อีก 4 คน ที่กู้ยืมแต่ไม่เสียดอกเบี้ย เพราะยืม
 เงินจากญาติ) ตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.1 เพศและจำนวน ร้อยละของช่วงอายุของเกษตรกรตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ชาย	78	70.91
หญิง	32	29.09
รวม	110	100.00
ช่วงอายุ (ปี)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
21 – 30	2	1.82
31 – 40	32	29.09
41 – 50	36	32.73
51 – 60	19	17.27
61 – 70	16	14.55
71 – 80	5	4.54
รวม	110	100.00

ตารางที่ 4.2 การศึกษาของเกษตรกรตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	1	0.91
ต่ำกว่า ป.4	1	0.91
ป.4 – ป.6 หรือเทียบเท่า	76	69.09
ม.1 – ม.6	23	20.91
ประกาศนียบัตร	4	3.64
ปริญญาตรี	5	4.54
รวม	110	100.00

ตารางที่ 4.3 ขนาดของครอบครัวเกษตรกรตัวอย่าง

ขนาดของครอบครัว (คน)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
1-2	6	5.45
3-4	49	44.55
5-6	42	38.18
7-8	9	8.18
9-10	4	3.64
รวม	110	100.00
เฉลี่ย (คน)	4.70	

ตารางที่ 4.4 ขนาดแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกรตัวอย่าง

ขนาดแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน (คน)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
1-2	72	65.46
3-4	28	25.45
5-6	9	8.18
7-8	1	0.91
รวม	110	100.00

ตารางที่ 4.5 การจ้างแรงงานทางการเกษตรและอัตราค่าจ้างที่เกษตรกรตัวอย่างจ้างแรงงานเพื่อปลูกกล้วยไม้

การจ้างแรงงาน	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
ประจำ	43	61.43	3.60
ชั่วคราว	27	38.57	5.52
อัตราค่าจ้าง	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
ประจำ (บาท / เดือน)	43	61.43	3,275.58
ชั่วคราว (บาท / วัน)	27	38.57	118.65

ตารางที่ 4.6 พื้นที่ในการทำการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกรตัวอย่าง

พื้นที่ในการทำการเกษตรทั้งหมด	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ทั้งหมด	1,537	100.00
ที่ดินของตนเอง	1,056	68.70
ที่ดินเช่า	458	29.80
ที่ดินทำฟรี	23	1.50

ตารางที่ 4.7 ประสบการณ์ในการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ของเกษตรกรตัวอย่าง

ประสบการณ์ (ปี)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
1 – 10	28	25.45
11 – 20	66	60.00
21 – 30	13	11.82
มากกว่า 30	3	2.73
รวม	110	100.00
ค่าเฉลี่ย	15.86	

ตารางที่ 4.8 การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรของเกษตรกรตัวอย่าง

การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ไม่เป็น	26	23.64
เป็น	84	76.36
รวม	110	100.00
ประเภทของกลุ่ม	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	3	3.61
กลุ่มกล้วยไม้ตั้งถิ่น	4	4.82
กลุ่มกล้วยไม้พัฒนา	11	13.25

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประเภทของกลุ่ม	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
กลุ่มชุมชนหมู่บ้าน	1	1.21
กลุ่มกล้วยไม้บางเลน	1	1.21
กลุ่มชาวสวนกล้วยไม้นครปฐม	14	15.66
กลุ่มไร่จิง	1	1.21
กลุ่มบางช้าง	3	3.61
กลุ่มคลองใหม่	1	1.21
กลุ่มคลองจินดา	3	3.61
กลุ่มเกษตรสามพราน	2	2.41
กลุ่มชาวสวนกล้วยไม้สมุทรสาคร	3	3.61
กลุ่ม 1 ไร่อ่างทอง	37	44.58
รวม	84	100.00

ตารางที่ 4.9 การได้รับความรู้ด้านการผลิตกล้วยไม้ของเกษตรกรตัวอย่าง

ความรู้ด้านการผลิตกล้วยไม้	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
เคยได้รับ	81	73.64
ไม่เคยได้รับ	29	26.36
รวม	110	100.00

ตารางที่ 4.10 แหล่งเงินทุนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกษตรกรตัวอย่างจ่ายในการปลูกกล้วยไม้

แหล่งเงินทุน	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ธ.ก.ส.	10	47.63
ธนาคารพาณิชย์	2	9.52
สหกรณ์การเกษตร	1	4.76
ญาติพี่น้อง	4	19.05
กลุ่มเกษตรกร	1	4.76
พ่อค้า	2	9.52
เงินกองทุนหมู่บ้าน	1	4.76
รวม	21	100.00
ค่าเฉลี่ยอัตราดอกเบี้ย		14 %

4.3 การผลิต การจัดการการผลิต และต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตกล้วยไม้ตัดดอก สกุลหวายของเกษตรกร

4.3.1 การผลิตกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายของเกษตรกร

เกษตรกรตัวอย่างมีพื้นที่ในการปลูกกล้วยไม้รวมทั้งหมดเท่ากับ 1,223.5 ไร่ มีค่าเฉลี่ยต่อรายเท่ากับ 11.13 ไร่ การถือครองที่ดินสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ชนิด คือ ที่ดินของตนเอง ที่ดินเช่า ที่ดินทำฟรี 797.50 , 405.75 และ 20.25 ไร่ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยในแต่ละประเภทเท่ากับ 10.63 , 10.68 และ 5.06 ไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.12

เกษตรกรที่ปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย มีการปลูกพันธุ์ที่ตลาดทั้งต่างประเทศและในประเทศต้องการเป็นหลัก (ดังภาพที่ 4.1) ซึ่งตลาดญี่ปุ่นมักจะชอบโทนสีหวาน ตลาดอเมริกา ส่วนใหญ่ชอบสีหนัก โทนเข้ม โดยพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายที่มีการปลูกกันมากได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.12 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในขณะนี้มีการปลูกกล้วยไม้สกุลหวายพันธุ์ บอมโจ แดงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.98 ของการปลูกกล้วยไม้สกุลหวายทั้งหมด รองลงมาเป็นพันธุ์ บอม 17 แดง คิดเป็นร้อยละ 17.06 ของการปลูกกล้วยไม้สกุลหวายทั้งหมด ส่วนกล้วยไม้ที่ปลูกกันมากเป็นอันดับที่ 3 คือ พันธุ์ขาวสนาน คิดเป็นร้อยละ 7.78 ของการปลูกกล้วยไม้สกุลหวายทั้งหมด ส่วนสาเหตุที่เกษตรกรปลูกกล้วยไม้สกุลหวายพันธุ์บอมกันมากเพราะเป็นพันธุ์ที่ปลูกง่าย ผลผลิตออกได้ตลอดปี ผลผลิตต่อไร่สูง ดอกใหญ่ ตลาดต่างประเทศต้องการและราคาดี ถ้าขายในประเทศ คือ ขายเป็นไม้ตลาดได้ดี เพราะมีสีสันสวยงาม ดอกใหญ่ ทำให้สามารถกำกิโลกรัม และกำเคยได้สวย

บอม 17 แดง

แอนนา

บอม โจกตาช

ซาทุระ

บอม เค

ภาพที่ 4.1 ตัวอย่างพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายที่มีการส่งออกในปัจจุบัน

ขาวสนาน

ขาว 4 N (วอเคอร์ 4 N)

ขาว 5 N (วอเคอร์ 5 N)

ขาวดิลก หรือ ชลธิชา

มาดามปอมปาด้วรี่

เอส.ที. 6 (แดงสุวิทย์)

แดงสะกด

มัสทิน

ภาพที่ 4.1 ตัวอย่างพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายที่มีการส่งออกในปัจจุบัน (ต่อ)

ส่วนการปลูกกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวายก็มีการปลูกเป็นไปตามตารางที่ 4.13 คือ มีการปลูกออนซิเดียม โกลเด็น ซาวเวอร์ 6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.32 ของการปลูกกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวาย ปลูกแคทลียา 1.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.82 ของการปลูกกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวาย ปลูกมีอคคาร่า 25.17 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 76.85 ของการปลูกกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวาย ปลูกแวนด้า 0.17 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.52 ของการปลูกกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวาย ปลูกกล้วยไม้ป่า 0.16 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.49 ของการปลูกกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวายทั้งหมด 32.75 ไร่ ส่วนสาเหตุที่เกษตรกรยังปลูกกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวายอยู่ก็เพราะยังสามารถจำหน่ายได้ เนื่องจากมีการปลูกกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวายเป็นจำนวนไม่มาก และตลาดต้องการ จากตารางที่ 4.12 และ 4.13 จะเห็นได้ว่ามีการปลูกกล้วยไม้ทั้งที่เป็นสกุลหวายและไม่ใช่สกุลหวายทั้งหมด 1,202.51 ไร่ โดยแบ่งเป็นกล้วยไม้สกุลหวายร้อยละ 97.28 และมีกล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวายร้อยละ 2.72 ของกล้วยไม้ที่เกษตรกรตัวอย่างปลูกทั้งหมด

ตารางที่ 4.11 พื้นที่ในการปลูกกล้วยไม้ทั้งหมดของเกษตรกรตัวอย่าง

พื้นที่ในการปลูกกล้วยไม้ทั้งหมด	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย
พื้นที่ทั้งหมด	1,223.5	100.00	11.13
ที่ดินของตนเอง	797.50	65.18	10.63
ที่ดินเช่า	405.75	33.16	10.68
ที่ดินทำฟรี	20.25	1.66	5.06

ตารางที่ 4.12 พันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายที่มีการปลูกกันมากที่สุด 15 พันธุ์แรกในปี 2545

ของเกษตรกรตัวอย่าง

พันธุ์กล้วยไม้สกุลหวาย	จำนวนพื้นที่ปลูก (ไร่)	ร้อยละ
บอมโจ แดง	339.0	28.98
บอม 17 แดง	199.6	17.06
ขาวสนาน	91.0	7.78
ขาวประวิทย์	87.25	7.46
บอม เค	63.0	5.39
ขาว 5 N	57.25	4.90
เอลีก้า	41.0	3.50

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

พันธุ์กล้วยไม้สกุลหวาย	จำนวนพื้นที่ปลูก (ไร่)	ร้อยละ
เขียวหยก	38.5	3.29
ชากระ	35.0	2.99
แอนนา	32.25	2.76
บอม เค หวาน	22.5	1.92
เหลืองปะคิมา	20.25	1.73
บอม 16	20.0	1.71
มิสทิน	18.75	1.60
บอมจูลี	12.25	1.05
อื่นๆ	92.16	7.88
รวม	1,169.76	100.00

ตารางที่ 4.13 พันธุ์กล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวายที่มีการปลูกกันในปี 2545 ของเกษตรกรตัวอย่าง

พันธุ์กล้วยไม้ที่ไม่ใช่สกุลหวาย	จำนวนพื้นที่ปลูก (ไร่)	ร้อยละ
มือคคาร่า	25.17	76.85
ออนซิเดียม โกลเด็น ซาวเวอร์	6	18.32
แคทลียา	1.25	3.82
แวนด้า	0.17	0.52
กล้วยไม้ป่า	0.16	0.49
รวม	32.75	100.00

4.3.2 การจัดการการผลิตกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายของเกษตรกร

ต้นพันธุ์ของกล้วยไม้สกุลหวายมักจะเป็นการซื้อมาจากที่อื่น ซึ่งที่เกษตรกรต้องมีการซื้อต้นพันธุ์เพราะเกษตรกรมีต้นพันธุ์ไม่เพียงพอ หรือต้นพันธุ์ที่มีอยู่ให้ผลผลิตต่ำแล้ว ซึ่งมีถึงร้อยละ 71.82 รองลงมาเป็นการขยายพันธุ์จากสวนของตนเอง คือ แยกหน่อเอง มีร้อยละ 27.27 และมีเกษตรกรตัวอย่างเพียงรายเดียวเท่านั้นที่ได้ต้นพันธุ์มาฟรีจากที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 0.91 ซึ่งได้มาจากญาติพี่น้องและลักษณะของต้นพันธุ์ที่ได้จากการซื้อมักจะเป็นหน่อของต้นพันธุ์คิดเป็นร้อยละ 65.82 ที่เหลือเป็นไม้ปั่นตามาจากบริษัท (เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ) คิดเป็นร้อยละ 34.18 (ตารางที่ 4.14) ซึ่ง

เกษตรกรตัวอย่างที่ใช้ไม้ปันทาเป็นต้นพันธุ์มักจะปันทากับบริษัท สุกา ออร์คิด อินเตอร์แล็ป มากที่สุด รองลงมาเกษตรกรก็จะปันทากับบริษัท บางกอก ฟลาวเวอร์ เซนเตอร์ และ ทีซี แล็บ ตามลำดับ

โรงเรือนของเกษตรกรตัวอย่างใช้โรงเรือนกล้วยไม้แบบตาข่ายไนล่อน (ซาแรน) มีโครงสร้างเป็นไม้ คือ ไม้รองรับซาแรน และมีไม้หรือสายโทรศัพท์รองรับกาบมะพร้าว กันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 และมีเกษตรกรใช้ตาข่ายไนล่อน มีเสาค้ำเดียว เป็นปูนไว้ใช้รองรับกาบมะพร้าวที่ใช้ปลูกต้นกล้วยไม้ และใช้เสาปูนสูงรองรับซาแรนคิดเป็นร้อยละ 21.82 ส่วนต่อมาในสวนของเกษตรกรจะมีทั้งแบบตาข่ายไนล่อนโครงสร้างเป็นไม้และแบบตาข่ายไนล่อนเสาปูนมีอยู่ร้อยละ 10.00 ซึ่งแสดงว่าเกษตรกรที่มีโรงเรือนเช่นนี้กำลังอยู่ในระหว่างปรับปรุงสวนจากตาข่ายไนล่อน โครงสร้างไม้ เป็น ตาข่ายไนล่อน เสาปูน ซึ่งแบบตาข่ายไนล่อน เสาปูน สะดวกต่อการปฏิบัติดูแลกล้วยไม้ เนื่องจากโปร่ง เพราะไม่มีเสาไม้สูง ๆ จำนวนมากเป็นที่รำคาญตา และสามารถอยู่ได้ทนกว่า สุดท้ายสวนของเกษตรกรมีโรงเรือนที่ใช้ในการปลูกกล้วยไม้เป็นแบบผสมผสาน คือ มีเสาสูง ๆ เป็นไม้ ไว้ใช้รองรับตาข่ายไนล่อน และมีเสาปูนเดี่ยว ๆ ไว้ใช้รองรับกาบมะพร้าวที่ปลูกต้นกล้วยไม้ ซึ่งมีแบบนี้อยู่ร้อยละ 8.18

วัสดุที่เกษตรกรตัวอย่างใช้ในการปลูกกล้วยไม้สกุลหวายใช้กาบมะพร้าวเรือใบ (มีลักษณะเป็นกาบมะพร้าว วางหงาย ให้ด้านที่มีขุยมะพร้าวอยู่ด้านบน สัมผัสกับรากของกล้วยไม้ มีลักษณะคล้ายเรือใบ จึงเรียกว่ากาบมะพร้าวเรือใบ) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.82 รองลงมาใช้กาบมะพร้าวอัดแท่ง (กระบะกาบมะพร้าว คือ กาบมะพร้าวที่มีการตัดและมัดรวมกันเป็นกลุ่มด้วยลวด ให้มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า) คิดเป็นร้อยละ 21.82 และเกษตรกรอีก 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.45 ใช้กาบมะพร้าวเรือใบและกาบมะพร้าวอัดแท่ง(กระบะ) นอกจากนี้มีเกษตรกรตัวอย่างอีกหนึ่งราย คิดเป็นร้อยละ 0.91 ที่มีการใช้ผสมกันระหว่างกาบมะพร้าวเรือใบในการปลูกกล้วยไม้พันธุ์ชวา สานาน และใช้โฟมและถ่านในการปลูกเหี่ยวหยก (บูรณะเจด)

เกษตรกรตัวอย่างทุกราย (110 ราย) ใช้เครื่องปลูก คือ กาบมะพร้าว ตลอดระยะเวลาของการปลูกกล้วยไม้ 1 รุ่น (ประมาณ 4 ปี) แล้วค่อยเปลี่ยนใหม่ ส่วนวิธีการรดน้ำกล้วยไม้สกุลหวายมักจะเป็นการใช้สายยางฉีดหัวฉีด (ฝักบัว) คิดเป็นร้อยละ 60.00 ซึ่งอันดับรองลงมาจะเป็นการใช้สปริงเกลอร์ คิดเป็นร้อยละ 22.73 อันดับที่ 3 และ 4 ใช้สายยางฉีดหัวฉีด (ฝักบัว) ร่วมกับสปริงเกลอร์ และบัวรดน้ำร่วมกับใช้สปริงเกลอร์ คิดเป็นร้อยละ 16.36 และ 0.91 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.15 ส่วนสาเหตุที่เกษตรกรใช้สปริงเกลอร์ไม่ใช้ฝักบัวเพราะมีจำนวนแรงงานน้อย ไม่เพียงพอกับพื้นที่ที่ปลูก เกษตรกรที่ไม่ใช้สปริงเกลอร์เพราะการใช้สปริงเกลอร์จะทำให้ทางเดินในสวนเปียกและไปด้วย นอกจากต้นกล้วยไม้ ทำให้ยากแก่การดูแลรักษาและทำให้โรงเรือนที่ใช้สปริงเกลอร์มีความชื้นสูง ทำให้เกิดเชื้อราได้ง่าย

เกษตรกรตัวอย่างมักจะใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 94.55 เกษตรกรตัวอย่างที่เหลือ จะมีการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ควบคู่ไปกับปุ๋ยชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 5.45 ซึ่งเกษตรกรจะใช้ปุ๋ยหลาย สูตรร่วมกันในการบำรุงต้น ได้แก่ สูตร 20 - 20 - 20 เกษตรกรตัวอย่างใช้ 105 ราย ในอัตรา 0.86 กิโลกรัม/น้ำ 200 ลิตร สูตร 30 - 20 - 10 เกษตรกรตัวอย่างใช้ 90 ราย ในอัตรา 0.85 กิโลกรัม/น้ำ 200 ลิตร และปุ๋ยสูตร 15 - 15 - 15 เกษตรกรตัวอย่างใช้ 83 ราย ในอัตรา 0.88 กิโลกรัม/น้ำ 200 ลิตร ส่วนปุ๋ยสูตรอื่นเกษตรกรมักจะใช้ในช่วงกล้วยไม้ออกดอก คือ ปุ๋ยที่มีสัดส่วนตัวกลางและตัวท้าย สูงกว่าตัวหน้า และอัตราของการใช้ปุ๋ยแต่ละสูตรแสดงไว้ในตารางที่ 4.16 ซึ่งเกษตรกรตัวอย่างจะใช้ปุ๋ยหลายสูตรและมีอัตราในการใช้ในแต่ละครั้งมากกว่าที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำ (รายละเอียดเกี่ยวกับปริมาณการใช้ปุ๋ย แสดงไว้ในตารางภาคผนวกที่ ก.1 เกี่ยวกับการปลูกกล้วยไม้สกุลหวาย)

ส่วนมากวิธีการกำจัดโรคและแมลงที่เกษตรกรตัวอย่างใช้คือ การใช้สารเคมีฉีดพ่นเพื่อกำจัดโรคและแมลง คิดเป็นร้อยละ 98.18 ที่เหลือจะเป็นการใช้กับดักกาวเหนียวร่วมกับการใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 1.82 โดยกับดักกาวเหนียวที่สามารถป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟ คือ กับดักกาวเหนียว สีขาว ส่วนกับดักกาวเหนียวสีเหลืองสามารถป้องกันกำจัดหนอนต่าง ๆ และเพลี้ยไฟ(ผลการทดลองของสถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร) สารเคมีกำจัดโรคและแมลงนั้นเกษตรกรใช้กันหลากหลายชนิด แต่สารเคมีกำจัดโรคชนิดที่เกษตรกรใช้กันมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ แมนโคเซบ แคปแทน และคาร์เบนดาซิม ตามลำดับ และสารเคมีกำจัดแมลงที่เกษตรกรนิยมใช้กันมาก คือ ไชเปอร์เมทริน เมธาไมโฟส และแลนเนท ตามลำดับ เกษตรกรตัวอย่างทุกรายดูแลกล้วยไม้ในปีที่ 2 3 และ 4 ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้การดูแลกล้วยไม้ในปีที่เริ่มปลูกกับกล้วยไม้ที่ให้ดอกแล้ว เกษตรกรดูแลไม่แตกต่างกัน(86 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.18) และเกษตรกรดูแลกล้วยไม้ในปีที่เริ่มปลูกกับกล้วยไม้ที่ให้ดอกแล้วแตกต่างกัน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.82 ส่วนการดูแลกล้วยไม้ในปีที่เริ่มปลูกกับกล้วยไม้ที่ให้ดอกแล้วแตกต่างกันอย่างไรนั้นได้แสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 4.17 ส่วนสาเหตุที่เกษตรกรดูแลแตกต่างกันเพราะกล้วยไม้ในขณะที่ให้ดอกแล้วกับยังไม่ให้ดอกนั้น ต้องการการดูแลที่แตกต่างกันเนื่องจากกล้วยไม้ทั้งสองช่วงอายุมีลักษณะทางธรรมชาติที่แตกต่างกัน จึงต้องการการดูแลที่แตกต่างกัน

ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตที่สำคัญ ๆ คือมีการใช้สปริงเกลอร์และปุ๋ยชีวภาพ การสำรวจพบว่าเกษตรกร 43 ราย มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิต คิดเป็นร้อยละ 39.09 และมีเกษตรกรถึง 67 รายที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิต คิดเป็นร้อยละ 60.91 โดยเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด 43 ราย มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิต โดยมีเกษตรกรตัวอย่าง 42 ราย ใช้สปริงเกลอร์ คิดเป็นร้อยละ 97.67 ของจำนวนเกษตรกรตัวอย่างที่มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตทั้งหมด ส่วนเกษตรกรตัวอย่างอีก 1 ราย ใช้สปริงเกลอร์และปุ๋ยชีว

ภาพ คิดเป็นร้อยละ 2.33 ดังตารางที่ 4.18 กล่าวคือ เกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีบ้างบางส่วน กล่าวว่า การใช้ปุ๋ยชีวภาพไม่ได้ทำให้ผลผลิตลดลง นอกจากนี้ยังช่วยให้ประหยัดต้นทุนได้อีกด้วย โดยเกษตรกรรายนี้ใช้ไบโสะเดาต้มในอัตรา 15 ลิตร ต่อน้ำ 200 ลิตร ใช้รดต้นกล้วยไม้ทุก ๆ สัปดาห์ทดแทนสารเคมีป้องกันกำจัด โรคและแมลง ส่วนเกษตรกรที่ไม่ใช้ปุ๋ยชีวภาพ เพราะปุ๋ยชีวภาพจะไปย่อยสลายคาบมะพร้าวที่เป็นวัสดุปลูกกล้วยไม้ทำให้ใช้งานได้สั้นลง

ตารางที่ 4.14 การได้มาของต้นพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวายและลักษณะของต้นพันธุ์ที่ได้จากการซื้อของเกษตรกรตัวอย่าง

การได้มาของต้นพันธุ์กล้วยไม้สกุลหวาย	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ขยายพันธุ์จากสวนของตนเอง	30	27.27
ซื้อมาจากที่อื่น	79	71.82
ได้มาฟรีจากที่อื่น	1	0.91
รวม	110	100.00
ลักษณะของต้นพันธุ์ที่ได้จากการซื้อ	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ไม้ปั่นตามาจากบริษัท	27	34.18
หน่อของต้นพันธุ์	52	65.82
รวม	110	100.00

เลขหมู่.....

คำนำคหอดสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตารางที่ 4.15 ลักษณะโรงเรือน วัสดุปลูก ระยะเวลาของการใช้เครื่องปลูก และวิธีการรดน้ำ
กล้วยไม้สกุลหวายของเกษตรกรตัวอย่าง

รายการ	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ลักษณะโรงเรือน		
- คาน้ำในลอน (โครงไม้)	66	60.00
- คาน้ำในลอน เสาปูน	24	21.82
- คาน้ำในลอน (โครงไม้)และคาน้ำ ในลอนเสาปูน	11	10.00
- แบบผสมผสาน	9	8.18
วัสดุปลูก		
- กาบมะพร้าวเรือใบ	57	51.82
- กาบมะพร้าวอัดแห้ง (กระบะ)	24	21.82
- กาบมะพร้าวเรือใบและกาบมะพร้าว อัดแห้ง (กระบะ)	28	25.45
- กาบมะพร้าวเรือใบและโฟม	1	0.91
ระยะเวลาของการใช้เครื่องปลูก		
- ตลอดเวลาของการปลูกกล้วยไม้ 1 รุ่น (ประมาณ 4 ปี)	110	100.00
วิธีการรดน้ำกล้วยไม้		
- สายยางฉีดหัวฉีด (ฝักบัว)	66	60.00
- สปริงเกอร์	25	22.73
- สายยางฉีดหัวฉีด (ฝักบัว) กับสปริง เกอร์	18	16.36
- บัวรดน้ำกับสปริงเกอร์	1	0.91

ตารางที่ 4.16 อัตราใช้ของปุ๋ยสูตรต่าง ๆ ที่เกษตรกรตัวอย่างใช้ทั้งหมด

สูตรปุ๋ย	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	อัตราใช้กิโลกรัม / น้ำ 200 ลิตร
20-20-20	105	0.86
30-20-10	90	0.85
15-15-15	83	0.88
16-21-27	59	0.86
10-21-21	17	0.74
10-20-30	9	0.83
20-10-30	1	0.83
21-21-21	15	0.82
10-52-10	4	0.78
10-24-24	2	0.75
13-27-27	4	0.85
6-32-32	3	0.91
18-18-18	3	0.53
46-0-0	2	0.75
10-45-10	3	1
6-20-30	1	1
11-45-11	1	0.5
10-17-52	1	0.5
0-52-34	1	0.3
6-33-33	1	0.3
10-52-17	3	0.87
10-20-35	1	1
15-45-15	1	1
6-24-24	1	0.4
12-24-24	1	0.4
10-20-32	1	0.4
6-54-18	1	1
15-15-15	3	0.83

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

สูตรปุ๋ย	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	อัตราใช้กิโกรัม / น้ำ 200 ลิตร
16-16-16	1	0.5
15-52-15	1	1
10-30-30	1	0.5

ตารางที่ 4.17 ความแตกต่างของการดูแลกล้วยไม้ในปีที่เริ่มปลูกกับปีที่กล้วยไม้ให้ดอก
ของเกษตรกรตัวอย่าง

การดูแลกล้วยไม้ในปีที่เริ่มปลูกกับกล้วยไม้ที่ให้ดอกแล้ว	จำนวน ตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
แตกต่างกัน	31	28.18
ไม่แตกต่างกัน	79	71.82
รวม	110	100.00
ความแตกต่างกันของการดูแลกล้วยไม้ในปีที่เริ่มปลูกกับปีที่กล้วยไม้ให้ดอก	จำนวน ตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
กล้วยไม้ที่ยังไม่ออกดอกใช้ทุกอย่างน้อยกว่าที่ออกดอก	3	9.67
ให้ปุ๋ยกล้วยไม้ที่ยังไม่ออกดอกน้อยกว่าที่ออกดอก	5	16.13
ใส่ปุ๋ยต่างสูตร เพราะกล้วยไม้ที่ออกดอกใช้สารเคมีมากกว่า	14	45.16
ให้ปุ๋ยกล้วยไม้ที่ยังไม่ออกดอกดีกว่าที่ออกดอกแล้ว	2	6.45
กล้วยไม้ที่ยังไม่ออกดอกใส่ปุ๋ย ถี่คายนมากกว่าที่ออกดอก เพื่อให้คืนสมบูรณ์	2	6.45
กล้วยไม้ที่ยังไม่ออกดอกใช้แรงงานดูแลมากกว่า	1	3.23
กล้วยไม้ที่ออกดอกรดน้ำดีกว่า	1	3.23
ใส่ปุ๋ยต่างสูตรและกล้วยไม้ที่ยังไม่ออกดอกให้ปุ๋ยดีกว่าที่ออกดอก	2	6.45
ใส่ปุ๋ยต่างสูตรและกล้วยไม้ที่ยังไม่ออกดอกรดน้ำดีกว่า	1	3.23
รวม	31	100.00

ตารางที่ 4.18 การเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีการผลิตที่สำคัญๆ ของเกษตรกรตัวอย่าง
ในรอบปี 2544/45

การเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีการผลิต	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีการผลิต	67	60.91
มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีการผลิต	43	39.09
รวม	110	100.00
การเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีการผลิต	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
สปริงเกลอร์	42	97.67
สปริงเกลอร์และปุ๋ยชีวภาพ	1	2.33
รวม	43	100.00

4.3.3 ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายของเกษตรกร

ในปี 2544/45 เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตทั้งหมดเท่ากับ 100,282.35 บาท / ไร่ โดยเป็นต้นทุนผันแปรถึงประมาณร้อยละ 88.92 ส่วนที่เหลืออีกเพียงร้อยละ 11.08 นั้นเป็นต้นทุนคงที่เมื่อคำนวณเป็นต้นทุนทั้งหมดต่อช่อมีค่าเฉลี่ยช่อละ 1.41 บาท(ตารางที่ 4.19) เนื่องจากเกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 70,001.23 ช่อ / ไร่ / ปี จากการคำนวณ เมื่อเกษตรกรจะได้รับราคาเฉลี่ยช่อละ 2.05 บาท (จากตารางที่ 4.23) ทำให้เกษตรกรมีรายได้เท่ากับ 143,502.50 บาท / ไร่ / ปี เพราะฉะนั้นเกษตรกรจะมีกำไรเท่ากับ 43,220.15 บาท / ไร่ / ปี เมื่อพิจารณาจากขนาดการผลิตเฉลี่ย(11.13 ไร่) แล้ว เกษตรกรจะมีกำไรเท่ากับ 481,040 บาท / ปี / ฟาร์ม

ตารางที่ 4.19 ต้นทุนการผลิตกล้วยไม้สกุลหวาย ปี 2544/45

รายการ	ต้นทุนการผลิต (บาท / ไร่)
1. ต้นทุนผันแปร	89,166.34
ค่าแรงงาน	13,170.95
ค่าพันธุ์	54,369.00
ค่าปุ๋ยเคมี	5,325.85
ค่ายาป้องกันกำจัดศัตรูพืช วัชพืช	7,130.98
ค่าไฟฟ้าและน้ำมันเชื้อเพลิง	2,685.22
ค่าซื้ออุปกรณ์	2,374.58
ค่าซ่อมแซมโรงเรือน เครื่องมืออุปกรณ์	2,262.77
อื่น ๆ (กากมะพร้าว ปูนขาว)	365.00
ค่าดอกเบี้ยและค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	1,481.99*
2. ต้นทุนคงที่	11,116.00
ค่าภาษี ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	1,305.00
ค่าเสื่อมโรงเรือน เครื่องมืออุปกรณ์	9,811.00
3. ต้นทุนทั้งหมด	100,282.34
4. ผลผลิตต่อไร่ (ช่อ)	70,001
5. ต้นทุนทั้งหมดต่อช่อ (บาท)	1.41

ที่มา : จากการสำรวจในปี 2545

หมายเหตุ : * คัดจากอัตรากอปรดอกเบี้ยเงินฝาก 1.50 % ของเงินลงทุน 98,799.59 บาท

4.4 การตลาดกล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายของเกษตรกร

การตลาดดอกกล้วยไม้ในประเทศนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ตลาดท้องถิ่น ตลาดกรุงเทพ ฯ และตลาดต่างประเทศ (เรืองรอง วิศาลศิริกุล, 2542)

1. ตลาดท้องถิ่น พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นมีบทบาทในการเก็บรวบรวมกล้วยไม้ตัดดอกจากชาวสวนท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อจำหน่ายให้กับผู้ค้าปลีกในตลาดประจำจังหวัด จากนั้นผู้ค้าปลีกจะจำหน่ายให้ผู้บริโภคท้องถิ่น นอกจากนี้พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นยังเป็นคนกลางในการจัดจำหน่ายดอกไม้ระหว่างชาวสวนท้องถิ่นกับพ่อค้าขายส่งกล้วยไม้ตัดดอกในเขตกรุงเทพ ฯ ตลาดที่สำคัญได้แก่ ตลาดปากคลองตลาด ตลาดสี่มุมเมือง และ ตลาดอ.ต.ก. ซึ่งเป็นส่วนช่วยเสริมผลผลิตในส่วนที่ไม่พอกับความต้องการของตลาดในช่วง

ผลผลิตจากแหล่งผลิตรอบ ๆ กรุงเทพฯ ฯ มีน้อย อีกทั้งยังเป็นผู้จำหน่ายกล้วยไม้ตัดดอก และดอกไม้สดชนิดอื่น ๆ จากตลาดกรุงเทพฯ ฯ ไปสู่ผู้บริโภคในท้องถิ่น

2. ตลาดกรุงเทพฯ ฯ ชาวสวนไม้ดอกรอบ ๆ ชานเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้เก็บรวบรวมผลผลิตของตนและดำเนินการด้านการตลาดสู่ปากคลองตลาดโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากระยะทางไม่ไกล ลักษณะการจำหน่ายไม้ดอกของชาวสวนอาจเป็นในรูปการวางจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง หรือการจำหน่ายให้กับพ่อค้าในตลาดซึ่งประกอบด้วยพ่อค้าขายส่ง จากนั้นพ่อค้าในตลาดก็จะจำหน่ายให้แก่ผู้ค้าปลีกไม้ดอกในปากคลองตลาด หรือผู้ค้าปลีกตามร้านจำหน่ายดอกไม้สดทั่วไปในเขตกรุงเทพฯ ฯ เพื่อจำหน่ายต่อไปยังผู้บริโภคหรือจำหน่ายให้ผู้ค้าส่งนอกปากคลองตลาด และในกรณีที่เป็นผู้บริโภครายใหญ่ เช่น โรงแรมชั้นหนึ่ง สำนักงาน ภัตตาคาร ฯลฯ อาจมีการสั่งซื้อโดยตรงจากพ่อค้าขายส่งในปากคลองตลาด
3. ตลาดต่างประเทศ เป็นตลาดที่มีความสำคัญมาก โครงสร้างการตลาดประเภทนี้ประกอบด้วยบริษัทส่งออกกล้วยไม้ที่เป็นทั้งผู้ส่งเสริมให้ชาวสวนในเครือบริษัททำการผลิตและเป็นผู้ส่งออกจำหน่ายต่างประเทศโดยตรง บริษัทส่งออกเหล่านี้เป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ ๆ จะมีโรงงานบรรจุหีบห่อที่มีประสิทธิภาพสูงและทันสมัย นอกจากนี้ยังมีห้องปฏิบัติการเพื่อทดลองค้นคว้าพันธุ์กล้วยไม้ใหม่และควบคุมคุณภาพที่จะจัดส่งจำหน่ายไปยังต่างประเทศให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของลูกค้าต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนวิธีการตลาดกล้วยไม้สามารถดูได้จากภาพที่ 4.2 กล่าวคือ เมื่อกล้วยไม้ออกจากสวนแล้วร้อยละ 45.5 จะจำหน่ายให้กับพ่อค้าส่งออก ร้อยละ 32.2 จำหน่ายให้กับพ่อค้าขายส่งในกรุงเทพฯ ฯ ส่วนที่เหลือจะจำหน่ายไปยังตลาดท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ หลังจากนั้นพ่อค้าขายส่งในกรุงเทพฯ ฯ จำหน่ายดอกกล้วยไม้ร้อยละ 24.3 ไปให้พ่อค้าขายปลีก และร้อยละ 4.9 ให้พ่อค้าขายส่งรายย่อย ส่วนพ่อค้าส่งออกจะส่งต่อไปให้ผู้ซื้อในตลาดต่างประเทศ โดยทั่วไปพ่อค้าขายปลีกจำหน่ายดอกกล้วยไม้ให้ผู้บริโภคในประเทศ ผู้บริโภคในประเทศประกอบด้วยผู้บริโภคทั่วไป โรงแรม ภัตตาคาร/ร้านอาหาร วัด และนักท่องเที่ยว ส่วนช่องทางการจำหน่ายกล้วยไม้สกุลหวายของพ่อค้าส่งออกไทยสามารถดูได้จากภาพที่ 4.3

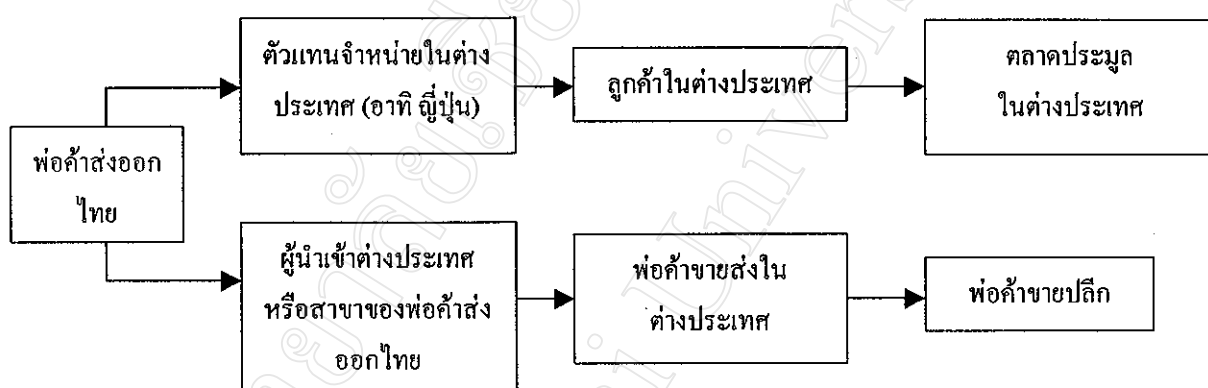

ช่องทางการจำหน่ายกล้วยไม้สกุลหวายของพ่อค้าส่งออกไทย

ช่องทางการส่งออกกล้วยไม้สกุลหวายของพ่อค้าส่งออกไทย มีอยู่ 2 ทางคือ

ช่องทางที่ 1 พ่อค้าส่งออกส่งผ่านตัวแทนจำหน่ายในต่างประเทศ แล้วลูกค้าในต่างประเทศก็จะไปติดต่อตัวแทนจำหน่ายเพื่อนำเข้าไปกำหนดราคาในตลาดประมูล

ช่องทางที่ 2 พ่อค้าส่งออกจะส่งโดยตรงให้กับพ่อค้านำเข้าในต่างประเทศ แล้วจึงกระจายต่อไปให้พ่อค้าขายส่งและพ่อค้าขายปลีก

ภาพที่ 4.3 ช่องทางการจำหน่ายกล้วยไม้ของพ่อค้าส่งออกไทย

ที่มา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541

จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรตัวอย่างขายผลผลิตให้กับบริษัทส่งออกรายเดียวคิดเป็นร้อยละ 55.45 การที่เกษตรกรที่ส่งบริษัทส่งออกเดียวเป็นเพราะเกษตรกรมีจำนวนช่อดอกที่จะส่งออกได้ไม่มากนัก ทำให้ไม่เพียงพอที่จะส่งให้กับหลายบริษัท ส่วนเกษตรกรอีกร้อยละ 44.55 มักขายผลผลิตให้กับบริษัทส่งออกหลายบริษัท ซึ่งบริษัทส่งออกที่รับซื้อผลผลิตที่ได้จากการสำรวจในครั้งนี้มีทั้งหมด 42 บริษัท ซึ่งเกษตรกรมักจะขายผลผลิตให้กับบริษัท เออร์มา ฟลอร่า จำกัด ร้อยละ 9.47 บริษัท สยามออร์ซิดิน จำกัด ร้อยละ 8.42 บริษัท ไทยอินเตอร์ จำกัด ร้อยละ 7.90 บริษัท บางกอกออร์คิด จำกัด ร้อยละ 5.79 บริษัท ทropicคัล ฟลอร่า จำกัด ร้อยละ 5.26 และบริษัทส่งออกอื่นๆ ร้อยละ 63.16 ของบริษัทส่งออกทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.20 ซึ่งการขายผลผลิตของเกษตรกรนั้น เกษตรกรสามารถจะขายผลผลิตให้กับบริษัทส่งออกใดก็ได้ที่สั่งตัด แต่เกษตรกรมักจะตัดให้กับบริษัทที่เกษตรกรเป็นลูกสวนอยู่ ซึ่งการเป็นลูกสวนไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น โดยที่เกษตรกรจะเป็นลูกสวนของบริษัทส่งออกใดก็ได้

ในด้านการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการขายผลผลิตนั้น มีการขาย 2 รูปแบบ คือ ขายผลผลิตให้กับบริษัทส่งออกได้เพียงบางส่วน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 95.45 ของลักษณะการขายผลผลิตทั้งหมด ส่วนใหญ่มักจะขายผลผลิตให้กับบริษัทส่งออกประมาณ 80% รองลงมา 50% และ 20% ตามลำดับ โดยผลผลิตส่วนที่เหลือจากการขายให้กับบริษัทส่งออก ซึ่งจะเรียกว่า “ไม้ตลาด” (ช่อดอกกล้วยไม้ที่คัดออกจากการส่งให้กับบริษัทส่งออก เพราะคุณภาพไม่ตรงตามที่บริษัทส่งออกกำหนด) โดยเอาไปเข้าช่อหรือมัดเป็นกำขาย เรียกเป็นศัพท์ที่เข้าใจกันเองว่า “กำเคย” (กำร่วมกับใบเคยหรือเกสรกรบางรายอาจมีการเพิ่มช่อของดอกสร้อยทองเข้าไปด้วย ทำให้ช่อที่กำเคยสวยงามและขายได้ราคาดีขึ้น สำหรับผู้ซื้อนำไปปักแจกัน หรือนำไปบูชาพระ) ร้อยละ 24.76 กำเป็นกิโลกรัม (เกสรกรจัดดอกเป็นกำให้สวยงาม มีลักษณะคล้ายใบโพธิ์ กำละประมาณ 800 กรัม) ร้อยละ 64.76 หรือซังเป็นกิโลกรัมให้คนซื้อเอาไปกำเอง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6.67 นอกจากนี้ยังมีการขายทั้ง 2 แบบ คือ กำเคยและกำเป็นกิโลกรัม (7 – 8 ชีด) ด้วย คิดเป็นร้อยละ 2.86 และมีเกสรกรที่ขายกำเคยและซังเป็นกิโลกรัมอยู่อีก 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.95 ของเกสรกรที่ขายผลผลิตบางส่วนให้กับบริษัทส่งออก ซึ่งรายละเอียดได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.21 และมีเกสรกรตัวอย่างเพียงร้อยละ 4.55 เท่านั้นที่สามารถขายผลผลิตทั้งหมดให้กับบริษัทส่งออก เกสรกรจะขายผลผลิตโดยเฉลี่ยร้อยละ 58.73 ของการขายผลผลิตทั้งหมดให้กับบริษัทส่งออก

โดยเฉลี่ยแล้วเกสรกรตัดดอกไม้ 3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนจะตัดมากหรือน้อยก็จะขึ้นอยู่กับความต้องการของบริษัทส่งออกและจำนวนผลผลิตที่มีอยู่ ซึ่งเดือนที่ขายผลผลิตได้ดีคือเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนกรกฎาคม เนื่องจากราคาดีและปริมาณมีไม่มาก ส่วนเดือนที่ขายผลผลิตได้ไม่ดีคือเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม (ฤดูฝน) เนื่องจากมีผลผลิตมากจนเกินความต้องการ และต่างประเทศไม่ค่อยได้สั่งผลผลิต ทำให้ผลผลิตล้นตลาด เกสรกรแก้ไขโดยการขายในประเทศ ถ้ายังขายไม่ได้ก็อีกเกสรกรจะตัดช่อดอกทิ้งเพื่อให้ช่อดอกใหม่ออกมาทันกับเดือนที่ขายได้ดี

ในการตั้งราคานั้นบริษัทส่งออกจะเป็นคนตั้งราคาเองถึงร้อยละ 99.09 มีเกสรเพียงรายเดียวเท่านั้นที่สามารถตั้งราคาเองได้ เพราะปลูกกล้วยไม้พันธุ์ที่เกสรกรรายอื่นไม่ปลูกกันคือ พันธุ์แจ๊คคอนเสิร์ด (ไม่มีในท้องตลาด) ในการรับเงินนั้นเมื่อเกสรกรขายผลผลิตให้กับบริษัทส่งออกจะได้รับเงินทันทีเพียง 12 รายเท่านั้น ส่วนเกสรกรอีก 98 รายจะได้รับเงินหลังจากการขายผลผลิตแล้วประมาณ 47 วัน รายละเอียดดังตารางที่ 4.22

ราคาเฉลี่ยแต่ละเกรดที่เกสรกรได้รับในเดือน พฤษภาคม 2544 – เมษายน 2545 ซึ่งช่อดอกกล้วยไม้ที่เกสรกรตัดเพื่อส่งให้บริษัทส่งออกแบ่งเป็น 4 เกรด คือ ช่อพิเศษ ช่อยาว ช่อสั้น ช่อสั้นสุด รายละเอียดได้แสดงไว้ใน ตารางที่ 4.23 และภาพที่ 4.5 ซึ่งราคาจะเป็นไปตามที่บริษัทส่งออกกำหนด

ตารางที่ 4.20 การส่งออกผลผลิตให้กับบริษัทส่งออกของเกษตรกรตัวอย่าง

บริษัทส่งออก	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
บริษัท เออร์มา ฟลอร์ว่ จำกัด	18	9.47
บริษัท สยามออร์ชีดิน จำกัด	16	8.42
บริษัท ไทยอินเตอร์ จำกัด	15	7.90
บริษัท บางกอกออร์คิด จำกัด	11	5.79
บริษัท ทropicัล ฟลอริส จำกัด	10	5.26
บริษัทอื่น ๆ	120	63.16
รวม	190*	100.00

หมายเหตุ : * มากกว่า 110 เพราะตอบได้มากกว่า 1 บริษัท

ตารางที่ 4.21 การขายและลักษณะการขายผลผลิตของเกษตรกรตัวอย่าง

การขายผลผลิต	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ขายผลผลิตบางส่วนให้กับบริษัทส่งออก	105	95.45
ขายผลผลิตทั้งหมดให้กับบริษัทส่งออก	5	4.55
รวม	110	100.00
ค่าเฉลี่ย	58.73	
ผลผลิตส่วนที่เหลือจากการส่งออก	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
กำตย	26	24.76
กำเป็นกิโลกรัม (800 กรัม)	68	64.76
ซังเป็นกิโลกรัม	7	6.67
กำตยและกำเป็นกิโลกรัม	3	2.86
กำตยและซังเป็นกิโลกรัม	1	0.95
รวม	105	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.22 การได้รับเงินหลังจากการขายผลผลิตของเกษตรกรตัวอย่าง

จำนวนวัน ได้รับเงินหลัง จากการขายผลผลิต	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
30	29	26.36
45	9	8.18
60	52	47.27
90	8	7.27
รวม	98	100.00

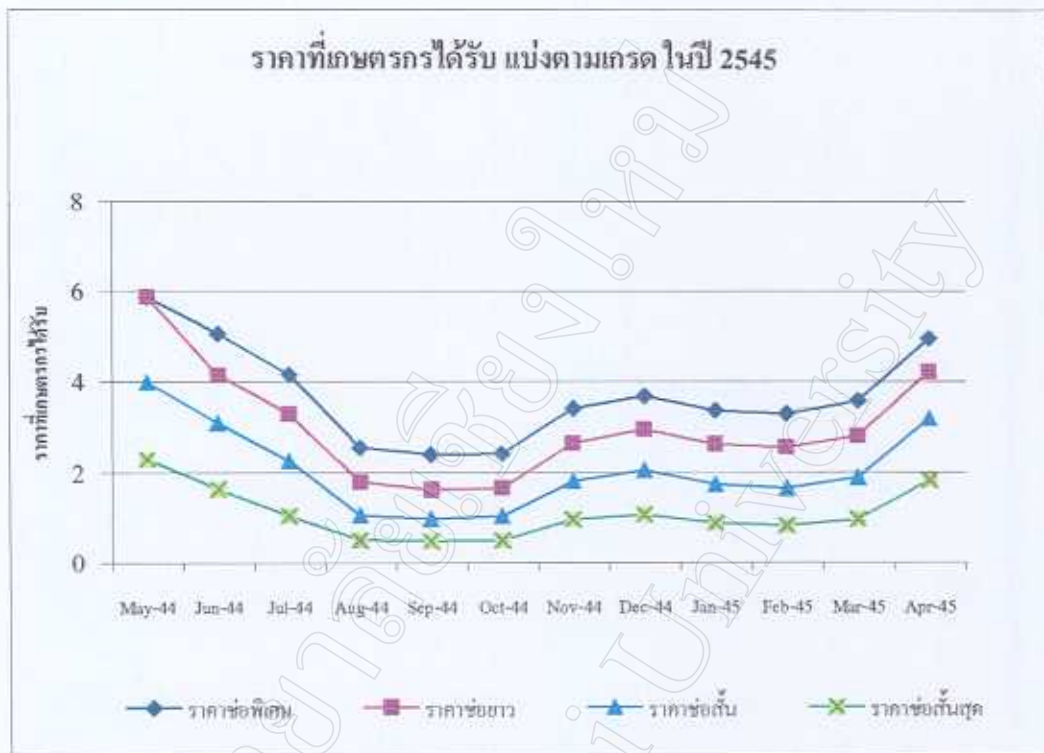
ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.23 ราคาเฉลี่ยแต่ละเกรดที่เกษตรกรตัวอย่างได้รับในเดือน

พฤษภาคม 2544 – เมษายน 2545

เดือน	ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรตัวอย่างได้รับ			
	พิเศษ	ยาว	สั้น	สั้นที่สุด
พฤษภาคม 2544	5.37	4.19	3.82	2.47
มิถุนายน 2544	4.36	3.36	2.50	1.72
กรกฎาคม 2544	3.50	2.62	1.79	1.07
สิงหาคม 2544	2.02	1.32	0.77	0.46
กันยายน 2544	1.90	1.23	0.72	0.44
ตุลาคม 2544	1.94	1.26	0.77	0.46
พฤศจิกายน 2544	2.76	2.00	1.32	0.90
ธันวาคม 2544	2.95	2.21	1.50	0.99
มกราคม 2545	2.80	2.07	1.35	0.87
กุมภาพันธ์ 2545	2.75	2.01	1.31	0.81
มีนาคม 2545	2.99	2.22	1.52	0.97
เมษายน 2545	4.25	3.39	2.61	1.86

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.4 ราคาที่เกษตรกรตัวอย่าง ได้รับแบ่งตามเกรด ในปี 2545

4.5 ปัญหาด้านการผลิตและการตลาดด้วยไม้ตัดดอกสกุลหวาย

เกษตรกรตัวอย่างมีปัญหาในด้านพันธุ์ น้ำ บุปเคมี สารเคมีป้องกันโรคและแมลง โรคแมลง แรงงาน ราคาที่ได้จากการจำหน่าย และตลาดรับซื้อผลผลิต โดยรายละเอียดได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.24

ปัญหาสำคัญที่เกษตรกรประสบ คือ ปัญหาด้านน้ำ ปัญหาด้านพันธุ์ และปัญหาด้านโรคและแมลง ปัญหาในด้านน้ำเสียเนื่องจากในละแวกใกล้เคียง อาจจะเป็นหมู่บ้านหรือโรงงานได้ปล่อยน้ำเสียออกมา ทำให้น้ำที่ใช้รดกล้วยไม้มีสารปนเปื้อน ไม่เหมาะสมกับการใช้รดกล้วยไม้ ส่วนปัญหาที่รองลงมา คือ ปัญหาในด้านพันธุ์ ซึ่งเกษตรกรตัวอย่างที่มีปัญหา คือ จะมีปัญหาการพัฒนาพันธุ์ใหม่ออกมาอย่างรวดเร็วทำให้ปลูกตามไม่ทัน เพราะการปลูกกล้วยไม้สกุลหายนั้นโดยเฉลี่ยมักจะปลูกกัน 4 ปี และปัญหาการปรับปรุงพันธุ์ใหม่ ๆ ที่ตลาดต้องการนั้นเป็นเรื่องที่ยาก นอกจากนี้พันธุ์ที่ตลาดต้องการก็มีราคาแพง และปัญหาในอันดับที่ 3 ซึ่งมีความสำคัญเท่ากับปัญหา

อันดับ 4 คือ ปัญหาในด้านโรคและปัญหาในด้านแมลง ซึ่งมักจะมีปัญหาโรคและแมลงมาก เนื่องจากการใช้พื้นที่ซ้ำ ๆ กันมานาน

ปัญหาด้านปุ๋ยส่วนใหญ่เกษตรกรว่ามีราคาแพง ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตกล้วยไม้สูง ส่วนปัญหาในด้านสารเคมีป้องกันโรคและแมลงเกษตรกรตัวอย่างที่มีปัญหามักจะมีปัญหาที่สารเคมีป้องกันโรคและแมลงมีประสิทธิภาพน้อย ในด้านความรู้ด้านการผลิตเพียงเล็กน้อย คือเกษตรกรไม่ค่อยมีความรู้ในด้านการผลิตหรือเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ จึงน่าจะทำให้มีการอบรมหรือสัมมนาให้ความรู้เพิ่มมากขึ้น และปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ค่อยมาตรวจอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 4.24 ปัญหาในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรตัวอย่าง

ปัญหาในด้านต่าง ๆ	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ปัญหาด้านพันธุ์	9	8.18
- มีการพัฒนาพันธุ์ ใหม่ ๆ เร็วมาก ทำให้ปลูกตามไม่ทัน	2	
- ปรับปรุงพันธุ์ใหม่ๆที่ตลาดต้องการยาก	2	
- พันธุ์ที่มีอยู่เก่าเกินไป	1	
- ต้นพันธุ์ต้องซื้อทำให้ต้นทุนสูง	1	
- พันธุ์ที่ตลาดต้องการแพง	2	
- ไม้ปั่นคางจากบริษัทราคาแพง	1	
ปัญหาในด้านน้ำ	19	17.27
- น้ำเริ่มเสีย เพราะมีการสร้างหมู่บ้านมากขึ้น	13	
- น้ำเริ่มเสีย เพราะมีการสร้างโรงงานมากขึ้น	6	
ปัญหาในด้านปุ๋ยเคมี	7	6.36
- ราคาแพงขึ้น ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น	6	
- ไม่มีประสิทธิภาพ	1	
ปัญหาในด้านสารเคมีป้องกันโรคและแมลง	6	5.45
- ประสิทธิภาพต่ำ กำจัดไม่ได้ผล	1	
- ต้นทุนสูงเพราะราคาแพง	5	

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

ปัญหาในด้านต่าง ๆ	จำนวนตัวอย่าง (ราย)	ร้อยละ
ปัญหาในด้านโรค - เกิดโรคใหม่เพิ่มขึ้น - โรคมีมาก เนื่องจากใช้พื้นที่มานาน	8 1 7	7.27
ปัญหาในด้านแมลง - แมลงคือยา ทำให้ต้องใช้ยามากขึ้น - แมลงมีมาก เนื่องจากใช้พื้นที่มานาน	8 1 7	7.27
ปัญหาในด้านแรงงาน - ทำงานได้ไม่ตรงตามเป้าหมาย - คนในท้องถิ่นไม่ค่อยทำ	2 1 1	1.81
ปัญหาในด้านราคาที่ได้จากการจำหน่าย - บริษัทส่งออกมักกดราคาให้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น - ราคาบางช่วงถูกมากเกินไป - บริษัทไม่จริงใจกับชาวสวน	5 3 1 1	4.54
ปัญหาในด้านตลาดรับซื้อผลผลิต - ควรมีตลาดกลาง ไม้ดอกไม้ประดับ	1 1	0.91

ที่มา : จากการสำรวจ